

***Japanin
Nouseva Aurinko
Pappeja, poliiseja, geishoja***

Pertti Pietarinen

Japanin Nouseva Aurinko

Pappeja, poliiseja, geishoja

Pertti Pietarinen

Pertti Pietarinen

Japanin Nouseva Aurinko

Pappeja, poliiseja, geishoja

© 2020 Pertti Pietarinen

Kannen suunnittelu: Pertti Pietarinen

Sisuksen taitto: Pertti Pietarinen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789528035268

Sisältö

MATKA ALKAA	7
HYVIN SUUNNITeltu ON PUOLIKSI TEHTY	13
KOLOTAAKO PÄÄTÄ TAI ONKO MAHA SEKAISIN?	17
KATOSIKO KOTINI?	25
ONKO KYLMÄÄ VAI EI?	30
KIELI ON KULTTUURIN PERUSTA	39
SENSEI ON AINA SENSEI	51
DAIRY COMFORT JA PRESIDENT’S ERECTION	59
MATKAILU AVARTAA	63
MATKALAUKKU UNOHTUI!	70
SHINTO-PAPPI, GEISHA JA VALAS	81
PYÖRÄHULIGAANI	95
ULKOMAALAINEN ROISTO	105
SUKLAATA JA PIKKUHOUSUJA	114
MIES ASTUI NAISTENVAUNUUN	125
MAA, JOSSA KAIKKI TOIMII	133
MÄ JOKA PÄIVÄ TYÖTÄ TEEN	141
JUMALANA SEKULAARISSA MAAILMASSA	147
PADAT KIEHUVAT JA SAVU NOUSEE	156
KOTIMAISTA SEN OLLA PITÄÄ	166
AUTO SE OLLA PITÄÄ	175

MAINE KASVAA MIEKKAMIEHEN SEURASSA.....	185
TYTTÖJÄ JA TEKNOLOGIAA.....	201
PERHE ON PAHIN	208
HÄPEÄ!	218
MUUTTOMIEHET SAAPUVAT JA TAAS MENOKSI.....	226
TAHDOTKO OTTAA PUOLISOKSESI?	230
KOTINI - SYDÄMENI.....	235

Matka alkaa

Lähtekäämme matkalle Nousevan Auringon Maahan! Tarkoituksenamme ei ole vierailla nousevan auringon talossa, koska se oli New Orleansissa. Tämä ei ole matkakirja, vaikka käymmekin muutamissa Japanin merkittävissä ja myös vähemmän kuuluisissa paikoissa. Jos lähdet mukaan, matkan jälkeen sinusta saattaa tuntua, että maailma on idässä erilainen kuin vaikkapa Pihti-putaalla tai Helsingin Kalliossa. Joudumme kuitenkin toteamaan, että ihmiset ovat sittenkin melko samanlaisia, vaikka alkuvaikutelma tuntuisi erilaiselta.

Mielestäni tällaiselle kirjalle on suuri tarve, sillä Japanin kulttuurin tuntemus on ollut maassamme viime aikoina laskusuunnassa. Ei auta, vaikka pienen suomalaisen nuorisojoukon keskuudessa Japani on edelleen kova sana. J-Pop ja mangat ovat suurta huutoa, ja jopa cosplayta harrastetaan lukuisista taistelulajeista puhumattakaan. Mutta suurelle yleisölle Japani on tuntematon, kaukainen maa, jossa samurait elävät ja kamikazet eli jumalan tuulet lentelivät toisen maailmansodan aikana.

Uuden vuosituhannen koitto toi mukanaan monia kulttuurintuntemuksen kannalta kielteisiä asioita. Valokuvaus siirtyi digiaikaan, joten kukaan ei enää tarvitse Fuji-filmiä eikä siis pääse ihailemaan Fuji-vuorta, ja Fuji-san on sentään koko Japanin symboli siinä missä nouseva aurinkokin.

Eikä tämä riittänyt. Fazer tosin jatkaa Geishasuklaan valmistusta, mutta päätti suuressa viisaudessaan poistaa geisha-tytön kuvan paketista ja käärepapereista. Mistä suomipoika tai -tyttö voisi enää oppia tietämään, miltä oikea geisha

näyttää? Geishan muistelmat ovat jo ikivanha kirja ja elokuva, eivätkä ne enää löydy peruskansalaisen kirjahyllystä.

Japanin kielen asemalle on Suomessa käynyt yhtä heikosti. Vielä 1960- ja 1970-luvuilla jokainen hallitsi muutaman lauseen japania. ”Jokohama kumahuta”, ”Hetekaha natsihe” ja ”Sekosiko sanasi” kuului joka koulun pihalta, mutta ei enää. Pokemon sentään on tehnyt uuden tulemisensa, ja Supercell kaupan myötä Softbankin nimi osui monen peli- tai talousuutisia seuraavan silmiin, mutta siitäkin on kohta kymmenen vuotta.

Joku lukija saattaa epäilevänä Tuomaana väittää, ettei edellä mainituilla sanoilla ole mitään tekemistä japaninkielen kanssa. Myönnettäköön ainakin kirjoitusvirhe. Jokohama pitäisi kirjoittaa Yokohama, sillä lähes neljä miljoonaa yokohamalaista eivät voi olla väärässä kaupunkinsa nimen kirjoitusasusta, vaikka viisi miljoonaa suomalaista olisikin toista mieltä.

Toinen esimerkkilauseista ei taida avautua lainkaan nykyiselle sukupolvelle, joka ei tiedä viime vuosituhannen suuresta innovaatiosta, hetekasta mitään, vaikka kyseinen keksintö auttoi omalta vaatimattomalta osaltaan sotienjälkeisen sukupolven lisääntymistä ja samalla vaikeutti russakoiden ja torakoiden sikiämistä Ryysyrannan malliin.

Uskokaa tai älkää, mutta ”koko sukunai” on ihan aitoa japania. Sen merkitys jääköön lukijan itsensä selvittäväksi.

Joskus totuus on tarua ihmeellisempää ja toisinaan taas pikemminkin päinvastoin, ja mitä ulkomaalainen olisi arvioimaan ikivanhaa kulttuuria, jossa siinäkin suurin osa asioista on kopioitu Kiinasta ja muualta. Japani on taidokas imemään vaikutteita ja muokkaamaan niistä oman

persoonallisen kokonaisuutensa, jota on haasteellista ymmärtää. Kuitenkin on hyvä muistaa, että Japanissakaan kaikki ei ole aina sitä, miltä näyttää, vaikka emme eläkään virtuaalimaailmassa ja kirjan henkilöt ovat lihaa ja verta, eivät avatareja.

Tarkoitukseni on kuvata, kuinka länsimaalainen maahanmuuttaja, ainakin yksi sellainen, voi kokea ja elää uudessa kotimaassaan, Japanissa.

Mutta tämä ei ole maahanmuuttajan tarina, vielä vähemmän pakolaisen tarina. Pakolaiskertomuksia Japanissa olisikin todella vähän. Vuositain maahan otettujen pakolaisten määrä on vakiintunut muutamiiin kymmeniin, joten tämä tsunami on pysäytetty täysin ennen kuin se edes pääsi alkamaan. Hakijoita toki olisi, mutta valittuja on vähän.

Älköön kukaan kuitenkaan tulkitko tätä faktaa niin, että ihannoisin näin tiukkaa maahanmuuttopolitiikkaa. Mutta mikä minä olen sitä arvostelemaan? 126 miljoonaa japanilaista tai heidän edusmiehensä eivät voi olla väärässä.

Olkoon se kuitenkin esimerkkinä siitä, kuinka sisäänlämpiäviä paikkoja maailmassa on olemassa - muitakin kuin savusauna. Toisaalta, tietävästi Japanissa ei ole lainkaan savusaunoja. Takaamaan en kuitenkaan mene, sillä maassa on suomalaisia liikemiehiä, ja siellä missä on suomalaisia, on ainakin jonkinlaisia saunoja. Ruotsalaisia on Japanissa tietysti vielä enemmän ja he ovat aina yrittäneet markkinoida saunoja joka paikassa ominaan. Japanilaiset tietenkin tietävät, kuinka saunassa toimitaan oikein. Siitä todisteena oli muutamassa saunassa näkemäni kello, jonka kellotaulussa tuntien sijasta mitattiin minutteja ja ehdoton yläraja löylyhuoneessa löhöilylle oli 12 minuuttia. Tietenkin löylyn lyöminen oli

ehdottomasti kielletty, mutta joskus näin jonkun salakuljettavan löylyhuoneeseen juomavesipullon, josta kiuaskin saattoi saada pikku hörpyn.

Japani on maa, jonka jokainen sinne tuleva kokee eri lailla. Jos olet lukenut kymmenen matkakirjaa Japanista ennen sinne matkustamistasi, huomaat pian, että suurin osa kulttuurikuvauksista on muuta kuin sinun näkemäsi ja kokemasi. Tietysti, jos olet perusturistimatkalla, näet ehkä asioita kirjojen kuvaamalla tavalla. Mutta jos asut maassa pidempään, alat huomata, että pinnan alla asiat saattavat olla hyvin toisenlaisia, eikä kyse ole vain siitä, että moni kakku olisi päältä kaunis. Perusjapanilainen ei ole kahlittavissa kirjan kansien väliin sen enempää kuin perussuomalainenkaan.

Japani on mielenkiintoinen myös siksi, että kaikki asiat ovat monikerroksisia. Jopa kohteliaisuus on monitasoista. Tämä on toisinaan hyvin vaikeasti havaittavissa, mutta niinhän pitääkin olla. Siksi on mahdollista, että jokainen kokee asiat omalla individualistisella tavallaan, tai paremminkin tulkitsee, koska monikerroksisuus aiheuttaa epävarmuustekijöitä ja todennäköisyys-tulkintoja tilanteesta.

Oma lukunsa on Japanin kieli. Se suorastaan ruokkii epämääräisyyttä. Savolaisrokotteen jo syntymässäni saaneena voin helposti ymmärtää tiettyjä samankaltaisia kielellisiä vivahteita Savon kielen kanssa.

On täysin luonnollista, etteivät asiat voi olla on/off eli joko tai, vaan lähes aina ollaan jossain välimaastossa. Raamatussa tosin kehoitetaan pitämään puheet on-on tai ei-ei tarkkuudella, mutta uskon tämän ohjeen tarkoittavan vain hengellisiä asioita, joissa voidaan olla eksaktimpia kuin arkielämän myllerryksissä. On siis tärkeää ymmärtää,

tarkoittaako keskustelukumppanisi 65 % kyllä vai peräti 95 % kyllä. Sillä on vissi ero.

Jos näissä arvioissa erehtyy, asiat voivat niin sanotusti alkaa mennä pieleen ja oikein pahoissa virhearvioinneissa lopputuloksena on kasvojen menetyt, mikä ei ole japanilaisille lainkaan sallittua. Sillä tosin ei ole paljoa merkitystä ulkomaalaisen tapauksessa, koska tottahan jokainen japanilainen tietää ulkomaalaisten rajoittuneen käsityskyvyn ja täydellisen tietämättömyyden samuraihengestä.

Voisi siis ajatella, että Savon kieli ja japaninkieli ovat sukulaisia keskenään. Mikäpä minä olen tätä kumoamaan, *suattaahan se olla niinnii tai olla olemata*. Jos kuitenkin haluaa tutkia tätä asiaa tarkemmin, tukimateriaalia voi löytää, kunhan tarkastelee maailmaa ennakkoluulottomasti ja avoimin mielin.

Voit aloittaa esimerkiksi puhumalla Japanissa englantia savolaisittain huomataksesi, että täysin englanninkieltä taitamaton japanilainen lajitoverisi ymmärtää sinua varsin hyvin. Lämpimänä keuhkopäivänä voit kokeilla vaikkapa heittämällä jääte-lökioskilla lauseen *"Sutoroperii aisukriimu"*. Se toimii loistavasti ja pääset herkuttelemaan mansikkajäätelöllä. Tietä kysyvä pääsee hyvin perille, jos häntä neuvoa menemään joko *leftoo* tai *raittoo*. Jos keuhut olevasi juopporatti, saat ymmärtäväisen katseen, sehän on äänteellisesti yllättävän lähellä vastaavan sikäläisen kohtalotoverin *yopporatte* nimeä.

Jos siis tuntuu, ettet ole aina varma, mikä on faktaa ja mikä fiktiota, ei huolta. Voin vakuuttaa, että ainakin mainitsemani paikan-nimet ovat faktaa. Hyvällä omallatunnolla voin väittää, että

Tokio, Shikoku ja Sapporo ovat olemassa, muutama esimerkin kertoakseni.

Henkilöiden nimet ovat saattaneet joskus mennä sekaisin, sillä maa on täynnä Tanakoita, vaikka kaikki ovat pikemminkin hoikkia, ja kadut, jopa jalkakäytävät vilisevät Hondia ja Suzukeja enemmän kuin Suomen tiet.

Kyllä henkilöhahmoista geisha on todellinen, vaikka Fazer häveliäästi poistikin hänen kauniin kuvansa suklaastaan ja jätti pelkän nimen jäljelle. Todellinen siitakin huolimatta, että japanilaiset naiset eivät mielellään puhu geishoista. Miesten haluja en ole uskaltanut testata, mutta niitä tietävästi on sitäkin enemmän.

Myös samurait ovat todellisia, senhän todistaa jopa amerikkalainen filmiteollisuus, vaikkei Tom Cruise ollutkaan mikään oikea samurai, ei edes se viimeinen, mutta Ken Watanabe oli, ainakin elokuvassa. Vaikka haarniskat ja miekat ovat kadonneet katukuvasta, eivät samurai-ihanteet ja -ajattelutapa ole hävinneet minnekään ainakaan valtaapitävien keskuudesta.

Tämä on siis yksi näkemys Japanista. Vaikka kertomukseni ei ehkä kaikessa ihannoisi maata, on se minulle hyvin rakas paikka, jonne sydämeni on jäänyt. Mutta, koska olen kuulemma lottovoittaja, en kylläkään veikkauksen rekistereiden mukaan, vaan Suomessa syntymiseni kautta, olen joutunut palaamaan juurilleni.

Katselen siis Suomesta käsin takaisin tuohon väliaikaiseen kotimaahani, joka tarjosi paljon selaista, mitä ilman tätä kirjaa ei olisi ollut mahdollista kirjoittaa ja mistä olen kiitollinen. Se on jättänyt pysyvän jäljen. Kulttuurimatka alkakoon.

Gambatte kudasai!

Doomo arigatoo gozaimasu!

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty

Taitaa olla liikaa sanottu matkustamisen yhteydessä, mutta jokainen matkailija tietää, että kaikki sujuu paremmin, jos asioita on suunniteltu etukäteen. Lomamatkalle tuskin kannattaa varustautua jäykän minuuttiaikataulun kanssa, ellei ole masokisti ja halua stressata itseään. Tietysti, jos rentoutumisen sijaan pitää tärkeimpänä asiana suoritteiden keruuta, silloin mitään ei kannata jättää sattuman varaan. Toki plan-B auttaa silloinkin, koska kaikki ei kuitenkaan suju täsmälleen samalla tavoin kuin koto Suomessa.

Etukäteisvarustelun tarve riippuu tietysti monista asioista, kuten matkan pituudesta, kohteesta, tarkoituksesta ja osallistujista. Viikon matka ei välttämättä paljoa vaadi, mutta, jos tarkoituksena on muuttaa toiseen maahan vuosikausiksi, kaikki ei tapahdu aivan automaattisesti. Varsinkin jos haluat EU:n ulkopuolelle, tarvitset kaikenlaisia papereita ja todistuksia viisumista ja työluvista alkaen. Ennen kaikkea tarvitset avointa mieltä.

Onneksi työnantajani oli valveutunut ja halusi varmistaa, että kaikki sujuisi joustavasti, olihan tärkeää saada muuttaja mahdollisimman nopeasti sopeutumaan niin, että työ sujuisi täydellä teholla ja ilman tuottavuuskatkoksia. Eihän työmatkailukaan tarjoa ilmaista lounasta. Hyvin mietityt prosessit auttoivat ja nopeuttivat lupa-asioden hoidossa ja muussa alkuun pääsemisessä.

Koska en ollut koskaan aiemmin käynyt Japanissa, oli hienoa, että pari viikkoa ennen varsinaisen työn alkamista pääsin tutustumiskäynnille, jonka aikana täytyi tietenkin löytää asunto vieraasta kaupungista ja maasta. Asunnonvälittäjätoimistoille olin lähettänyt tietoja toiveistani jo

etukäteen ja varannut heidän aikaansa pariaksi päiväksi.

Asuntoa etsiessä syntyi ensimmäinen yleiskuva Tokion vilinästä, kun herra Watanabe esitteli eri puolilla Tokiota sijaitsevia kerrostaloasuntoja ja kertoi kunkin asuinalueen palveluista ja muista mielenkiintoisista asioista. Suurkaupunki tuntui todella massiiviselta, urbaanilta ja hämmentävältä joka puolella vilkkuvine mainosvaloineen. Varsinkin ihmisten paljoudessa oli gaijinille ihmettelemistä yllin kyllin.

Asunnoissa oli valinnanvaraa runsaasti globaalin suomalaisyrityksen suhteellisen pienellä majoitusbudjetillakin. Toista olisi tietysti ollut jenkkifirman palveluksessa, jolloin käytössä olisi ollut 10.000 euron kuukausivuokratbudjetti. Silloin olisi voinut saada ruhtinaallisen 200 neliön lukaalin käyttöönsä, mutta mitä hyötyä siitä olisi ollut. Alle 100 neliötä riitti kahden hengen perheelle erinomaisesti, varsinkin kun tiesi, että tämä oli väliaikaista vain kuten kaikki elämässä.

Lopulta tärkeä valinta oli tehty ja seuraavan kuukauden alussa pääsisin muuttamaan uuteen kotiin.

Asunnon etsimisen ohessa täytyi tietenkin hoitaa monet muut asiat ja sopimukset kuntoon myös työnantajan kanssa. Kun työsopimuksen viimeiset ehdot oli lyöty lukkoon, tuntui jo varsin turvalliselta, kun palkanmaksukin oli varmistettu heti maahanmuuton jälkeen ja peräti pankkitili ”ruhtinaallista” palkkaa varten oli onnistuneesti avattu paikallisessa Mitsubishi-pankissa ja odotti ahnaasti kuukausittaista jenivirtaa.

Siispä Suomeen takaisin pariaksi viikoksi vauhtia hakemaan - ja tietenkin pakkaamaan muutto-

tavarat ja hyvästelemään entiset työtoverit, tuttavat ja sukulaiset.

Vihdoin koitti muuttolentopäivä. Menimme vaimoni kanssa ajoissa Helsinki-Vantaan kentälle. Nyt ei ollut varaa myöhästyä lennolta. Passi, viisumi, työlupa ja kaikki muu välttämätön oli tallessa salkussa. Mikäpä oli matkustaessa.

Turvatarkastus on joskus mielenkiintoinen kokemus ja nyt se oli sitä erityisesti, vaikka en sitä heti matkainnossani tajunnutkaan. Tällä kertaa ei tarvinnut avata laukkua eikä riisua vaatteita, ei edes ottaa vyötä tai kenkiä pois, vaan kaikki sujui oikein mukavasti. Edelläni ollut herrasmies otti jo laukkunsa, kun odotimme vaimoni käsilaukkua läpivalaisulaitteesta.

Aikaa lähtöön oli vielä runsaasti ja menimme kahvilaan aikaa tappamaan. Jossain vaiheessa päätin ottaa puhelimen laukustani, mutta en saanut laukkua auki; lukituskoodini ei toiminut. Katsoin nyt tarkemmin laukkua. Eihän se ollut minun, samanlainen kyllä mutta aivan vieraat nimikirjaimet. Mitä oli tapahtunut? Kahuhi iski mieleen. Passi, viisumi, työlupa, puhelin, kaikki tärkeä oli mennyt laukkuni mukana. Tähänkö matka päättyisi?

Hätääntyneenä kärvistellessäni muistin, että turvatarkastuksessa edelläni olleella miehellä oli ollut aivan saman näköinen laukku kuin minulla. Hän oli siis ottanut vahingossa minun laukkuni.

Juoksimme vaimoni kanssa hippulat vinkuen turvatarkastukseen ja kerroimme asian. Tarkastaja uskoi tarinani ja soitti ystävällisesti antamaani puhelinnumerooni, ja kuin ihme olisi tapahtunut puhelimeeni vastattiin. Onneksi laukkuni ei ollut lukossa ja vieras mies pääsi käsiksi kännykkääni. Varmaankin hän huomasi vasta silloin

virheensä. Muutamien minuuttien päästä turva-
tarkastukseen puuskutti mies, joka näytti yhtä
helpottuneelta kuin minäkin. Laukut löysivät oi-
keat omistajansa, vaihdettiin muutama kohtelias
sana anteeksipyynnöksi ja elämä saattoi jatkua
taas auvoisena. Tokio taitaisi sittenkin saada uu-
den asukkaan seuraavana aamuna.

Lähde matkalle. Tämä kirjaa kuvaa Japania yhden maahanmuuttajan näkökulmasta yrittäen tavoittaa todellisuutta kätkeytyjen kasvojen takaa, välillä humoristisesti, välillä vakavasti. Huomaamme että todellisuus on toisinaan taruja ihmeellisempää.

Kohtaamme tavallisia ja epätavallisia ihmisiä sekä arjessa että juhlassa. Saatamme välillä törmätä poliiseihin, shinto-pappeihin tai geishoihin ihaillessamme erittäin hitaasti muuttuvan kulttuurin tarjoamia yllätyksiä. Saamme todeta, kuinka huippumodernin maailman keskellä samuraihenki ja vanhat perinteet elävät yhä vahvoina.

Jos Japani on kerran ottanut sinut, et voi sitä koskaan täysin jättää. Se asuu sinussa silloinkin, kun itse et ole siellä. Siitä on tullut osa sinua – tai sinä olet osa sitä.

